

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 240, POLUGOD. K 120, ČETVRTGOD
K 60, POJEDINI BROJ K 6.— IZLAZI SVAKOG PETKA.

K 20. tamusa

U ono vrijeme, koje je u jevrejskoj povijesti puno najveće tragedije, što je ispunjeno s toliko herojstva i neizmjenom boli za gubitkom narodne domaje, kad se jevrejski narod tužaljka punih duboke čežnje sjeća narodne nesreće, došao je narodu glas o smrti Teodora Herzla. Duboko potresla je vijest o smrti vodje sav narod, jer mu je smrću Herzlovom otet najjači potporanj.

Teodor Herzl postao je preko noći ne samo svijestan Židov, već i vodja naroda, koji je svu svoju spremu i sav svoj rad žrtvovao ideji preporoda svoga naroda. Poput giganta stajao je iznad svih, svojom jakom ličnošću sebi sve podređujući. Čisti njegov idealizam, polet njegovih misli, jednostavnih a ipak tako veličajnih, pribavili su mu ljubav i privrženost pristaša, a svojim zanosom oduševio je i predobio svakoga. Svojim autoritetom znao je sačuvati slogu u organizaciji, obuzdavajući borbene duhove, koji bi za volju svoje ideologije rušili veliku zgradu narodnog jedinstva.

I prije Teodora Herzla bilo je muževa, koji su pokušali, da riješe jevrejsko pitanje. I prije Herzla bio je razvijen cionistički pokret, koji je proveo zamašan rad i Herzlu priveo kolo muževa, koji su s njime radili, a iza njegove smrti prezali da ostvare njegove ideje. Pa ipak, nijedan prije Herzla nije uspio. Ni jednom od tih muževa, koji su svi bili bliži židovskoj masi no Herzl, nije uspjelo, da svojom idejom prođre u narod i da ga osvoji.

Teodor Herzl došao je svom narodu iz vana, da mu dade cilj. Pun ponosa tražio je od naroda svijeta da poprave nepravdu, koju su nanijeli židovskom narodu time, da mu dadu charter — međunarodno priznanje njegovih historijskih prava na židovsku narodnu domaju. Neumornom je energijom poradio da utre narodu put k cilju, da svlada sve poteškoće i zapreke iz vana i iz unutra. Sad će nakon objelodanjenja njegovih dnevnika svijet tek doznati, s kakovim se poteškoćama borio i protiv predrasuda u nežidovskim krugovima, i protiv velikog djela Židova, a i protiv vlastitih sumišljenika. Ali ništa, pa ni najodvratniji čin njegovih protivnika, koji nisu zazirali ni od diranja i u njegov privatni život, nijesu mogli da skrše nepokolebljivu vjeru u uspjeh njegove ideje i samo smrt lišila je njega rada, ali nije mogla da uništi djelo, što ga je Herzl stvorio.

Ove godine navršit će se 25 godina od zasjedanja prvoga cionističkoga kongresa u Bazelu. Kad je Herzl pozdravio prvi židovski narodni parlament, jedno od najvećih njegovih djela, kojim nam je

dao tribinu, s koje smo pred cijelo prosvjećeno čovječanstvo iznijeli svoje zahtjeve i želje, rekao je: »Stvar je tako velika, da o njoj možemo govoriti samo u najjednostavnijim riječima.« I s te tribine ni smo nikad prestali da tražimo naše pravo na narodnu domaju, ma da je sav svijet bio protiv nas, jer nam je Herzl ulio u duše duboku vjeru u konačnu pobjedu. Njegova plemenita pojava lebdila je vazda, a pogotovo u kritičnim časovima, pred nama, njegov nas je pogled pogodio i opominjao, da ne zapadamo u slabost, pa ni onda, kad se njega sjećamo i kad nam je bol za njime raskidala srce.

Osamnajsta obljetnica dana Herzlove smrti pada ove godine baš u predvečerje sjednice Vijeća Saveza Naroda, u kojoj će po Herzlu zasnovano djelo zadobiti međunarodnu sankciju. Narodna domaja za židovski narod u Palestini bit će postavljena na pravne temelje i moći će da se pod okriljem Velike Britanije mirnim radom i u skladu sa ostalim pučanstvom zemlje privadja procvatu na sreću židovskog naroda, na korist svega stanovništva zemlje, i na zadovoljstvo cijeloga kulturnoga svijeta.

I zato ima ove godine sjećanje, što ga posvećujemo Herzlu na dan njegove smrti zasebno znamenovanje: prožeti osjećajima duboke blagodarnosti mora da u času, kad od naroda svijeta dobivamo pravno priznate mogućnosti za izgradnju židovske narodne domaje, svom snagom nastojimo, da okupimo sav narod u jedinstvenom naprezanju dostojnog izvršenja velike baštine, koju nam je Herzl namro.

Položaj židovskih manjina i Savez Naroda

Kako je poznato postavljena je 15. listopada 1921. posebna komisija (Sir Dickinson, prof. Aeby, Švicarska), barun Adelwart (Švedska) prof. Aulard (Francuska), grof Bersdorf (Njemačka), senator Brabec (Češkoslovačka), prof. Dembinski (Poljska), Fachinetti (Italija), Lodi (Argentinija) prof. Murray (Engleska), de Paiker (Mađarska), prof. Redlich (Austrija), prof. Seferiades (Grčka), Nacareseo (Rumunjska), ministar Jovanović (Jugoslavija), da studira pitanje o zaštiti manjina. Ova je komisija kooptirala pastora Kella (Švicarska), prestavnika američanskog odbora za zaštitu vjerskih manjina. Komisija sastala se zatim u Bruselju i Münchenu, temeljito je studirala ovo pitanje, te je o tome predložila izvještaj kongresa Lige Naroda, koji se sastao u Pragu. Ovaj će izvještaj prema zaključku kongresa biti predložen Savezu Naroda.

Izvještaj se raspada na tri dijela: 1. izvje-

štaj predsjednika komisije, Sir Dickinson, o problemu manjina uopće; 2. juridički dio od prof. Aeby-a; 3. izvještaj generalnog tajnika prof. Th. Buysseña o odnošajima manjina u pojedinim državama. U posljednjem izvještaju čitamo takodjer o

Položaju židovskih manjina.

Baltičke države: Engleska: (str. 50). Manjine čine Balti, Rusi, Židovi, Leti. Njihov sveukupni broj je malen te ove manjine nemaju u zemlji velikog značenja. — (str. 53.) Letška: Veliki broj manjina su Židovi. Treba da spomenemo pritužbe o udesu letskih Židova, koje je »Comité des Delegations Juives« u Parizu saopćio tajništvu Saveza Naroda. Ovi posljednji tvrde naime, da broj židovskih činovnika nije ni u kakvom razmjeru sa procentnim dijelom od 5 po sto, koji im pripada. Nadalje se tuže na ograničenja i poteškoće koje se prave povratku onih Židova, koji su se za vrijeme rata iselili iz Letške. Memorandum, koji je letška delegacija upravila 12. februara 1922. na tajništvo Saveza Naroda, suprotstavlja tomu slijedeće činjenice: Ako ima tako malo Židova činovnika, to je s razloga toga, što ne vladaju letskim jezikom; što se tiče repatriiranja, to pokazuju oficijelne statistike, da između 100 emigranata, koji se u Letsku vraćaju, imade 14 Židova, dok Židovi čine samo 5 po sto sveukupnog pučanstva. No odbor židovskih delegacija bori se energično u jednom važnom kontramemoaru, koji je nedavno predan Savezu Naroda, protiv razlaganja letške vlade. On osobito pokazuje, da letski zakon o naturalizaciji 15, 9, 19) izvrgava židovske manjine samovolji vlade. Listinu dozvoljava zakon potpuno pravnu naturalizaciju samo osobama letskog roda te onima, koji su na temelju starih ruskih zakona bili ubilježeni od 1. augusta 1914. Sve ostale osobe treba da naturalizaciju traže (»demander«). Budući da je Rusija sistematski držala Židove izvan nacionalnog pučanstva, to mogu ovi letsko državljanstvo positići samo dozvolom sadanje vlade, koja se živo opire uvrštavanju Židova među građane nove države. Osim toga brane prelaz preko granice velikom broju Židova, koji su bili 1915. protjerani iz Letške, te bili deportirani u vrlo udaljene krajeve Rusije, i to im brane s motivacijom, da su se lišili državljanstva. Tisućama Židova, govori se o 42.000, da je nemoguć povratak u domovinu. Što se tiče zapostavljanja žid. kandidata za državne službe, radi nepoznavanja jezika, svjedoči spomenica Comité des delegations, da su 5 po sto letskoga pučanstva Židovi, a među njima više od polovice govore letski. Pod ovakim okolnostima trebalo bi da bude između 100 činovnika barem 2 Židova, dok ih u istinu ima samo 0.8 po sto. Isto tako imade samo 10 delegata manjina u letskoj komori, a od ovih su tek 8 Ži-

rad radnih masa obih naroda pospješi emancipaciju orijenta. Židovski rad najbolja je garancija protiv pokušaja nacionalne prevlasli. Ne ćemo izdati naše ideje u zemlji, iz koje je ponajprije potekao glas o internacionalnom miru i bratstvu po židovskim profetima. Polazimo u Palestinu, odlučni, da naše odnose sa arapskim našim zemljacima baziramo na nacionalnoj autonomiji obih naroda i na internacionalnom solidaritetu.

Engleski odgovor Vatikanu.

Engleska vlada izdala je pred debatom o palestinskom pitanju u donjoj kući bijelu knjigu, koja je posvećena pitanju mandata te sadrži na nj odnoseće se dokum. (oficijelna izjava engleske vlade izišla je u prošlom broju našega lista). Ova bijela knjiga sadrži također i dokumente, koji osvjetljavaju protivštinu spram Vatikana u pogledu administracije Palestine i pitanja svetih mjesta. Bijela knjiga sadrži dopis britskog kabineta sekretarijatu Saveza Naroda, u kome vlada odgovara na kritiku Vatikana. Kako je poznato uložio je Vatikan po kardinalu Gaspari-u kod Saveza Naroda formalni protest, u kojemu se pobija niz točaka sadržanih u mandatu. Dopis engleske vlade veli, da britska politika u Palestini bazira na principu židovske narodne domaje, koji je primljen od svijet aliranih sila. Cijonistička organizacija — veli se u dopisu — je »Agency«, koja ima da pripomaže kod ekonomske, kulturne i socijalne izgradnje narodne domaje, ali nema ipak nikakove administrativne funkcije. Što se tiče židovskog useljivanja je kolonizacija i naseljivanje Židova na selu uključiv vladina zemljišta i neobrađeno zemljište integralni i bezuvjetni faktor u provođenju zadaće, koju je uzeo mandatar na se. Britska je vlada mnijenja, da je točka u mandatu, prema kojoj može doći između administracije i židovske »Agency« do sporazuma, kako bi se pod zadovoljavajućim uvjetima obavili i stvorili javni radovi, poduzeća itd., razvila prirodna vrela zemlje, u koliko to ne učini sama uprava, jedino naravna posljedica zadaće, koja je zadana mandataru i činjenice, da su Židovi uslijed ove politike pripravnici, da žrtvuju svoja sredstva i sile, e da unaprijede zemlju u korist vaskolikog pučanstva.

Ratifikacija mandata.

»Temps« javlja iz Londona o glasovanju u donjoj kući glede engleske politike Palestine:

Povodom glasovanja imao bi cijonizam smatrati svoju poziciju znatno ojačanom. — Dvije su tačke potpunoma učvršćene. — Cijonizam ne teži za uspostavljenjem židovske države, nego za osnutkom zajedničkog nacionalnog doma skupa sa Arapima, zatim, cijonizam je element, koji će osigurati ekonomski razvitak Palestine i koji će svojim idealizmom doprinjeti žrtve, koje iziskuju prve faze toga razvitka. Izvještaj nam donosi, da će zasjedanjem Saveza Naroda biti cijonističkom Statutu dan konačni oblik i napominje zahtjeve Italije, i pitanja svetih mjesta i izjavljuje, da će bez sumnje, uslijediti definitivno potvrđenje mandata, ako budu raščišćene prije narednoga zasjedanja neke divergencije. — Time bi bio Palestini osiguran statut, koji predstavlja prvi uvjet za red.

Palestinsko židovstvo i mandat.

Iz Jeruzalima javljaju: Sve židovske političke i socijalne institucije u Palestini uputi-

le su zadnjih dana brzojave Lloyd Georgu i Churchillu, u kojima se traži od britske vlade da uloži sve svoje sile za ratifikaciju palestinskog mandata. Ovakovi su brzojavi odaslani od Vaad haleumi, Mizrahi, Federacije židovskih kolonija, jeruzalimskog židovskog vijeća (Vaad hair), od Vaad Aškenazim i Sefardim, zastupstva Tel-Aviva i mnogobrojnih drugih strana. Brzojav Vaad haleumija glasi: Židovsko narodno vijeće, koje predstavlja sve slojeve židovskog pučanstva Palestine, zahljeva, da se poduzmu svi koraci kako bi se osigurala ratifikacija mandata u slijedećoj sesiji Saveza Naroda, te da se konačno sankcioniraju židovske nade i očekivanja, da se nastavi mirnim radom za izgradnju zemlje.

Dojam glasovanja donje kuće.

Iz Jeruzalima javljaju židovskom dopisnom uredu: Ovamo stigli brzojavni izvještaji o pretežitom većini u engleskoj donjoj kući za palestinsku politiku vlade izazvao je među židovskim pučanstvom najveće zadovoljstvo. Oštra kritika bijele knjige britske vlade o njezinoj novoj palestinskoj politici, naročito gledom na uređenje imigracije, potisnula je u pozadinu, jer je židovsko pučanstvo Palestine potpuno zaokupljeno pobjedom vlade u donjoj kući. Židovsko novinstvo izražava svoje zadovoljstvo s rezultatom glasovanja i konstatuje, da je sada politička atmosfera pročišćena i razbistrena.

Herbert Samuel kod pape.

Sir Herbert Samuel, britski komesar za Palestinu, primljen je 6. ovog mjeseca u audijenciju od pape.

O prijemu Sir Herberta Samuela kod Pape doznajemo, da je vrhovni komesar došao u audijenciju u pratnji engleskog zastupnika kod Vatikana, Count de Salis. Audijencija trajala je pol sata i održana je u privatnoj papinoj biblioteci. Razgovor odnosio se na palestinski mandat i na notu Vatikana, na koju je baš sad odgovorila engleska vlada. Sir Herbert Samuel bio je vrlo zadovoljan rezultatom pregovora s papom, jer je postignut sporazum u preporimnim pitanjima. Sir Herbert Samuel imao je i dulju konferenciju s državnim tajnikom kardinalom Gasparijem u istoj stvari. Poslije podne primljen je vrhovni komesar u audijenciju od talijanskog kralja. Kralj pokazao je živi interes za budućnost Palestine te je bio vrlo dobro informiran o svim pojedinostima palestinskog pitanja.

Englesko-talijanski pregovori.

Tokom pregovora sa talijanskim ministrom vanjskih poslova Schanzerom, da se predade kršćanima uprava sv. mjesta posljednje večere, odlučila je engleska vlada projekt palestinskog mandata promijeniti u tom smislu, da Vijeće Saveza Naroda izabere komisiju za uređenje tekućih stvari. Vijeće Lige Naroda imalo bi da predstavlja instanciju prizivnog sudišta.

Schanzer u Londonu.

Na dnevnom redu pregovora sa Lloyd Georgeom, Balfourom i Churchillom bilo je i pitanje palestinskog mandata. O tome javljaju novine, da se Schanzer poglavito potrudio o preinačenju § 14. nacrtu. Po njegovoj modifikaciji dobila bi talijanska trgovačka i industrijalna poduzeća veće pogodnosti kao i upravu t. zv. »mjesta posljednje večere«. Kako engleske novine javljaju, opire se engleska vlada tome, jer misli, da bi se time Arapi i Židovi prikralili, koji drže, da se tamo nalazi grob Davidov.

Iz židovskog svijeta

Antisemitski izgređi u Vilni. (Pljačkanja. — Više Židova teško ranjeno.) Vilna, 6. jula. Narodno-demokratski organ »Djienik Vilenski« pozvao je prije nekoliko dana kršćansko pučanstvo, da prisustvuje meetingu, koji je pozvan po narodnim demokratima protiv neke vladine zabrane. S toga su vlasti bile prisiljene, da odašalju odjel redara na mjesto skupštine, kako bi se zapriječilo održanje meetinga. Ali uslijed velike gužve masa povukao se policijski odjel sa mjesta skupštine. Govorili su tu redaktor lista »Djienik Vileski«, poznati huškač na Židove Chamic te dva svećenika, koji su pozvali sakupljene, da ustanu protiv Židova i policije, koja pruža Židovima pomoć. Po svršetku ovih huškačkih govora podjoše sakupljene mase prema centru grada, te počeo navaljivati i zlostavljati židovske prolaznike. Među sakupljenima nalazili su se također i aktivni vojnici. Osim Židova napadnuti su i izbatinani pojedini redari. Iz tog razloga uvidila je vlast potrebu, da odašalje odjel konjanika protiv izgređnika, kojemu je djelomično uspjelo, da rasprši izgređnike. No na zagovor nekog svećenika povučeno je opet redarstvo. Ovu situaciju iskoristiše izgređnici, te otvoriše pucjavu na policiju. Dvije su osobe usmrćene. Redarstvo je na to upotrebilo oružje. Pošto je salva policije slabo djelovala povuklo se redarstvo u komesarijatsku zgradu. Izgređnici pako udariše za njima, provališe u zgradu komesarijata te tu zametnu pljačkanje. Drugi dio izgređnika opljačkao je međutim židovske trgovine i stanove. Na vijest o uhićenju nekolicine izgređnika formirala se pod komandom generala Konarzevskija povorka izgređnika, koja je zahtjevala, da se uhićeni pljačkaši odmah puste na slobodu. Državni odvjetnik pokorio se generalu, te je pustio sve uhićene na slobodu. Za vrijeme pljačkanja teško je ranjeno deset osoba, među ovima 6 Židova. Stanje Židova je očajno. Židovsko pučanstvo boji se daljnjih izgreda sa sirane masa, koje su neodgovornim radom narodnih demokrata nahuškani. Kod izgreda sudjelovali su i pripadnici inteligencije, časnici i visokoškolci. Grupa poljskih studenata pljačkala je, opskrbljena odgovarajućim orudjem, židovske dućane.

Amerikansko-židovska komisija za Evropu. American Jewish Relief Committee šalje u Evropu komisiju za proučavanje prilika, kojoj pripadaju najistaknutije židovske ličnosti, da se osobno uvjere o uspjehu pomoćne akcije, budući je izdana svota od 50 milijuna dolara. Komisija će istraživati i nadalje potrebe siročadi i bjeGUNACA. To je tim potrebnije, jer izvještaji zastupnika »Jointa« javljaju o poboljšanju položaja Židova u Poljskoj, Rumunjskoj, Litavskoj i Letskoj, dok u istinu 4 milijuna Židova u Rusiji i Ukrajini žive u najvećoj bijedi. Komisiji pripadaju: potpredsjednik osiguravajućeg društva »Metropolitan« dr. Frankl, nadalje od Jointa mr. David Brown, profesor medicine na sveučilištu Haward dr. Milton Rosenau, upravitelj Jointa u New-Yorku David Bressler, poznati državni odvjetnik u Filadelfiji mr. Moris Wolf i bankir iz New-Yorka Herbert Lehmann, koji je predsjednik obnovnog fonda »Jointa«.

(J. B. C.)

Židovsko školstvo u Sedmogradskoj. Na temelju naredbe ministarstva za pro-

dovi. Osim toga tuži se židovska manjina, što se tiče jezika, radi potpunog isključenja »jiddisch« u sudskim stvarima.

Austrija (str. 68.) »Alliance Israelite« dostavila je komisiji manjina tekst jednoga memoranduma, koji je ona 17. novembra 1921. upravela na tajništvo Saveza Naroda, a taj se memorandum tiče interpretacije, koju je dala austrijska vlada §-u 80. St. Germainskog ugovora. Ovaj član predviđa, da osobe, koje su rodjene na području bivše monarhije te se po rasi ili jeziku razlikuju od većine pučanstva, imaju mogućnost, da unutar 6 mjeseci optiraju za Austriju, Italiju, Poljsku, Rumunjsku, Jugoslaviju ili Češkoslovačku prema tomu, da li većina pučanstva sastoji od osoba, koje govore istim jezikom i pripadaju istoj rasi kao i oni. No molbe mnogih Židova, koji su htjeli da optiraju za austrijsko državljanstvo (nacionalnost), odbijene su po ministarstvu za unutarnje poslove pod izlikom, da ne pripadaju istoj rasi, kojoj pripada većina austrijskog pučanstva. Čini se dakle, ako se članak 80. St. Germainskog ugovora tako tjesnogrudno interpretira, da austrijski Židovi uopće ne mogu ni za jednu nacionalnost optirati, jer listina nacionaliteta, nabrojanih u članku 80, židovski nacionalitet specijalno ne navadja. Memorandum »Alliance Israelite Universelle« također ustanovljuje da se u austrijskom zakonodavstvu nigdje ne spominje »židovska rasa«, niti »židovski nacionalitet« te da su se austrijski Židovi uvijek smatrali kao pripadnici izvjesnog nacionaliteta, osobito njemačkog i to gledom na jezik, kojim su se služili.

Madžarska (str. 70.). Komisija je primila samo tužbe židovskih studenata, kojima je upis na univerzama bio uskraćen. Taj čin se temelji na zakonu od 24. septembra 1920. Ovaj zakon određuje u 5. članku, da broj studenata »raznih rasa i nacionaliteta treba proporcionalaj prema broju pučanstva tih rasa i nacionaliteta«. Posljedica toga jest, da su od 1400 mladih Židova, koji su kod zadnje inskripcije molili da ih prime na budimpeštansku univerzu, pripušteni samo 30, pod izlikom, da Židovi čine samo 5 po sto sveukupnog pučanstva, Madžarski Židovi naglašuju, da su uvijek smatrani kao pripadnici ovog ili onog nacionaliteta madžarske republike (njemačkog, slovačkog itd.) a ne kao posebna rasa. Tako su bili žrtve dvoličnog pojma, rasa, koji je vazda svakojake konfuzije prouzrokovao.

Rumunjska (str. 74.) U Rumunjskoj živi 750 hiljada Židova. Čini se, da se važno pitanje rumunjskih Židova približava svome riješenju. Kako je poznato, berlinski ugovor obvezuje Rumunjsku, da prizna državljanstvo Židovima, koji su na njenom teritoriju, no vlada je dugo vremena izmakla toj obvezi time, da se ograničila na to, da gdjekad dozvoljava malom broju židovskih osoba naturalizaciju. Članak 7. specijalnog ugovora od 9. decembra 1919. koji su sklopili savezne države s Rumunjskom, nalaže ovoj sasvim formalno obvezu, da naturalizaciju protegne na sve židovske podanike. Rumunjska će vlada ovu obvezu uvrstiti u ustav, no javlja nam se, da se u Rumunjskoj pojavljuje živi otpor protiv ove osnove, koja bi ipak bila jedino pravno sredstvo, kojim bi se kompenzirale stoljetne nepravde.

Židovi u sovjetskoj Rusiji

U razgovoru jednog od urednika »Wiener Morgenzeitung« sa drom. Volskijem, tajnikom Sovjetskog ruskog zastupstva u Beču izjavio je ovaj o židovskom pitanju u Rusiji slijedeće:

O položaju Židova u Sovjetskoj Rusiji raširene su u posljednje dvije godine po svijetu mnoge tendenciozne glasine. S kojim uspjehom, proizlazi dovoljno iz apsurdnih pitanja, s kojima su cionistički i necionistički novinari gotovo saljetavali ruske delegate u Genovi, u prvom redu Čičerina i Rakovskoga. Već je Čičerin na to uputio, da za nas nema židovskog pitanja. Gradjanska republika je već s energičnom rukom skućila antisemitska naziranja, pa Sovjetskoj vladi nije u tom pogledu preostalo mnogo da učini. Ma da narodno i jezično odvajanje — kakovo predstavljaju ruski Židovi u većini gradova Rusije, u kojima Židovi prevladavaju brojem — ne unapredjuje naslojanja komunistske vlade, vodili smo ipak u najvećoj mjeri računa o pravima Židova na njihov narodni jezik i kulturne tradicije.

Ne tajimo, da bi nam asimilatorno židovstvo — kakovo se nahodi u centralnoj Rusiji — dobro došlo, nu, jer zaziremo od svakog nasilnog sredstva, nijesmo masama, koje govore židovski, ostavili samo jezik i kulturu, nego smo ih i isto tako unapredjivali, kao što smo to — prema našem programu — činili sa sopsvenom ruskom kulturom. Nakladni odjel pučkog komisarijata za nastavu udesio je čitavi niz novih izdanja umjetničkih djela židovske literature i tek nedavno je državnom nakladom objelodanjeno prvo potpuno izdanje Perecovih pjesama. U Moskvi izlazi veliki po Raffesu redigovani židovski dnevnik »Emes«, koji ne služi samo politici, već je ujedno i organ za gajenje židovske umjetnosti i literature. Židovska dramska umjetnost — koju u Rusiji i nežidovsko pučanstvo nadasve visoko cijeni i koja uživa veliku popularnost — našla je novi dom u moskovskom židovskom državnom kazalištu, kojemu vlada podijeljuje jednaku subvenciju, kao što i ruskim državnim pozorištima. Na čelu ovog kazališta stoji Drahman, jedan u cijeloj Rusiji poznati, veoma nadareni glumac. Ukrajinska Sovjetska vlada osnovala je i više židovskih gimnazija. Pod ovim su okolnostima pobudili veliko čudjenje napadaji Šaloma Aša — veoma glasovitog židovskog pjesnika — na navodno protužidovsku vladinu politiku.

Pitate, da li su Židovi imali udjela u proletrorolucijonarnim pokretima? Da, neki među njima zauzimlju dapače sve do danas vodeću ulogu u protukomunističkim pokretima. Obe vodje Menševika, koji u Berlinu protiv nas rade, Martoff i Abrahamovič su Židovi.

Prma cionizmu zauzimlje Sovjetska Rusija odlučno neprijateljski stav. Jedan izraziti nacionalni pokret — kakav je cionizam — ne može nam nikako da bude simpatičan, jer ne možemo predmijevati, da će židovski proletrijajat — a samo do ovoga je stalo — u židovskoj Palestini naći i svoju gospodarsku slobodu. Dobro nam je doduše poznato, da bi obnova židovske domaje, po osnovi cionističkih vodja, imala da uslijedi na temeljima najmodernijih i najhumanijih socijalnih principija — ali mi ne možemo ipak u palestinskoj politici zapadnih vlasti vidjeti što drugo, nego nastojanje da si pribave po-

voljna istočna područja za prodju njihovih produkata. S ovog gledišta posmatrana, jedva će židovska Palestina — po našem nazoru — moći da osigura radnim masama židovskog naroda gospodarsku slobodu.

Donoseći ove izvode dra. Volskoga primjećuje redakcija »W. M.«, da njegovi izvodi stoje u protimbi sa zbiljskim položajem Židova u Sovjetskoj Rusiji.

Palestinski mandat

ŽIDOVSKA PALESTINA.

Dne 4. o. mj. bila je na dnevnom redu velika debata o palestinskoj politici Engleske, koju ima da provede u smislu izgradnje židovske narodne domaje u Palestini.

Kao i u gornjoj kući pokušali su neki članovi donje kuće, koji se zauzimlju za vatikansku i arapsku protucionističku politiku, da porade protiv cionističkog projekta. Po njihovom govorniku, Sir Johnson Hicksu predložena je rezolucija, kojom se osuđuje cionistička politika vlade. Sadržaj njezin potpunoma se slaže sa sadržajem rezolucije gornje kuće.

Ministar kolonija Winston Churchill branio je u izvrsnom govoru cionističku politiku vlade.

Glasovanje je donijelo ogromnu većinu za vladu. Anticijonistička rezolucija bila je s 292 protiv 35 glasova odbijena, a politika vlade odobrena. Ovo glasovanje znači za gornju kuću, koja je samo sa dvije trećine glasova odbila palestinsku politiku vlade, vrlo veliki i teški poraz. Ona dokazuje, da je preogromna većina engleskog naroda za to, da se židovskom narodu dano obećanje iskupi i isouni.

Izjave dra. Weizmanna.

Predsjednik svjetske cionističke organizacije, dr. Weizmann izjavio je dopisniku židovskog dopisnog ureda o cionističkoj pobjedi u engleskoj donjoj kući ovo: »Pretežita većina engleske donje kuće odobrava politiku engleske vlade, kako je ustanovljena u Balfourovoj deklaraciji i u bijeloj knjizi od juna 1922. Nakon kontroverze, koja je trajala nekoliko mjeseci i nakon kampanje izvratanja i krivih prikaza sa strane neprijatelja Židova i cionista ovo je glasovanje bilo vrlo karakteristično i poželjno. Bojim se, da će naši neprijatelji ipak nastaviti njihovom propagandom i sijati između nas i Arapa neslogu. Oni će nam i nadalje pripisati namjere, koje nikad nismo imali. Pouzdajem se u to, da će naš rad i naše djelo u Palestini kao i naše miroljubivo obnovno djelo pokazati našim arapskim prijateljima i cijelome svijetu, da će naša narodna domaja u Palestini bazirati na pravu, pravici i pravednosti. Odluka donje kuće nametnula nam je novih obveza prema britskom narodu, koje možemo da ispunimo samo najvećim naprezanjima za brzi razvitak zemlje na blagoslov svih stanovnika«.

Izjava Poale Cijona.

Poale Cijon objelodanio je u »Daily Herald« izjavu, koju je priposlao svim članovima parlamentarne Labour-frakcije. U izjavi se među ostalim veli: »Arapski i engleski konzervativci s negodovanjem osjećaju, da se židovski stručni i zadružni rad na raskršću triju kontinenta, u Palestini, ne samo propovijeda, već i u čin pretvara. Poštenu arapski nacionaliste shvatit će, da će zajednički

Legalizacija škola židovskog kulturnog društva. Židovske svjetovne škole, koje postoje u Varšavi, bile su dosada samo trpljene ali ne legalizirane.

Sve molbe za legalizaciju bile su od školskog vijeća odbijene s motivacijom, da se ne mogu legalizirati one škole, koje se od nepriznatih zemaljskih organizacija uzdržavaju.

Židovskom je radničko-kulturnom i odgojnom društvu poslije raznih nastojanja pošlo za rukom postići ovjerovljenje štatuta tako, da je uklonjena svaka zapreka da se legaliziraju škole, koje ova institucija uzdržaje.

Društvo je dobilo pravo da upravlja i potpomaže škole sa židovskim nastavnim jezikom kao i pripravnih škola i večernih kurzeva.

Demobilizirani časnici u Poljskoj i Židovi. Pri konferenciji demobiliziranih poljskih časnika radi osnutka saveza, podnijeli su zastupnici iz Poznanja i Pomernna predlog, da članovi mogu biti samo časnici poljske narodnosti, i da se Židovi nikako ne mogu uračunati u poljsku narodnost. Budući je njihov predlog odbijen sa 8 glasova većine ostavili su konferenciju. (Židovi u Poljskoj i ne žele, da ih se ubroji u poljsku narodnost. Nikako ali nema posla nacijonalizam u savezu časnika!)

Židovsko ministarstvo u Litvi. Ministar predsjednik Litve predložio je svojem kabinetu na temelju prije održanih dogovora predstavnika svih frakcija parlamenta kod državnog predsjednika, zakonski predlog radi osnutka židovskog ministarstva. Ovaj zakonski predlog primljen je nepromijenjeno od ministarskog vijeća, te će slijedećem sastanku sejma biti predložen na prihvata.

Židovsko Ministarstvo u Litavskoj. Litavski ministarski savjet prihvatio je zakonsku osnovu koja se odnosi na židovsko ministarstvo, oživotvoruje Galvanovskijeve nazore koje je svojedobno u Genovi razvio u razgovoru sa židovskim žurnalistima. — U smislu ovoga nacrtu drži premijer nepotrebno, da se ministarstvo oporo drži ustava države.

Ali u njegovom je nacrtu predviđeno, da se židovskom ministru podijeli jedan određeni portfelj, namjesto kako je do sada otpripravljao dužnost kao ministar bez listice.

Židovi Litavske za židovsku djecu u Ukrajini. Paris, 4. jula. (I. C. B.) Akcija Židova iz Litavske za gladnu braću u Rusiji i Ukrajini vrši se dobrim uspjesima.

U Kovnu su se koncem jula održala dva specijalna dana za sabiranje.

Cjelokupno židovsko pučanstvo je spremno pridonijeli žrtvu za ovo pomoćno djelo.

Egzekutiva žid. svjetske pomoćne konferencije primila je od žid. narodnog vijeća u Kovnu ček na 250.000 maraka za Prehranilište za Židovsku siročad u Ukrajini. — Na ime židovskog narodnog vijeća u Kovnu otvara se kuhinja, gdje će se u prvo vrijeme stotinu djece izdržavati.

Uvodjenje antisemitskih filmova. Berlinska filmska industrija najavljuje jedan novi film pod naslovom »Mirisi iz istoka«.

U filmu se prikazuje, kako židovski bjezgunci izseljuju i po tom u Berlinu započinju trgovanjem na ulicama; razvijaju se do švercera, koji na vagone švercuju — zatim dolaze do feudalne ville sa automobilom.

Protivno od toga prikazuje borbu Nijemaca sa Volge (koloniste) kojima je njemačka vlada zabranila imigraciju bez obzira na to što su im sunarodnjaci.

Zabrana spomen-slova Rathenau-u na univerzitetu u Wienu. Rektorat bečkog univerziteta je studentima socijal-demokratske stranke zabranio obdržavanje pomenslova u svečanoj sali univerziteta.

Židovi u republici na dalekom istoku. Član trgovačkog odjeljenja republike na dalekom istoku, B. Skviesky, koji sada boravi u Washingtonu, izjavio je u jednom razgovoru dopis. J. B. Ca: Broj je Židova 60.000. Postoji potpuna ravnopravnost svih narodnosti i vjera. Ustav osigurava svim narodnostima, a tako i narodnim manjinama potpunu autonomiju na najširoj bazi. Postoji ministarstvo za narodnosti, kojem su podređeni odjeli pojedinih narodnosti, te upravlja i nadzire narodno samoodređenje. Ustav daje narodnim manjinama i kulturnu autonomiju. Jezik autonomnih kulturnih grupa je jezik dolične narodnosti: ukrajinski, židovski, koreanski i tatarski. Država daje velike potpore narodnostim manjinama u kulturne svrhe.

Skori posjet predstavnika Ice u Berlinu. Predstavnik Ice Leonard Montefiore, sin Claude Montefiore predsjednika Anglo Jewish Association posjetio je školu Tarbut saveza i predao ravnateljstvu jedan veći osobni dar. Gosp. Leonard Montefiore nastavlja slijedećih dana putovanje za Berlin.

Iz cionističkog svijeta i Palestine

Godišnja konferencija američkih cionista. Pregovori sa grupom Brandeis. U administrativni odbor izabrani su na konferenciji u Philadelphiji Conheim, Goldberg, Neumann, Robinson, Rothenberg, Lihweitzer, Siegel, Louis Lipsky (kao predsjednik) i Wilhom, Topkis (rizničar). Egzekutivi pripadaju: Branin, Maslianski, sudac Rosenblatt, Barondes, Lampetr, Matz, Richards, Robert Szold i Zolotkof. Osim toga izabran je odbor za pomirenje, koji bi imao da se stavi u dolica sa grupom Brandeis i sličnim grupama, koji suraduju pri obnovi Palestine, da bi se sveukupni rad za Palestinu ujedini. Ovaj odbor imade daleko-sežne punomoći, imade ali da u nekim stvarima ishodi najprije odobrenje egzekutive. Nahum Sokolov je u završnom govoru istekao, da je američki cionizam postigao doduše vrlo velike financijske i političke uspjehe, ali organizacija još nije pojačana. To mora da bude zadaćom slijedeće periode rada. U pogledu projekta Ruthenberga za elektrifikaciju Palestine obvezali su se američki cioniste, da doprinesu preko jednog milijuna dolara, uključivši 75.000 pojedinačnih doprinosa po hiljadu dolara, koje imadu da dadu bogati cioniste. Pregovori sa grupom Brandeis vode se na temelju priznanja Palestine Development Council-a kao socijalnog i ekonomskog faktora pri obnovi Palestine s jedne strane, a s druge strane na temelju priznanja Keren Hajesoda kao financijskog faktora cionističke organizacije u Londonu.

Gospodarski procvat Palestine. Direktor mađarskih općih ugljenokopa Albrecht Spiegel upravo se povratio iz Palestine,

gdje je po nalogu kuće Rothschild imao proučiti mogućnost osnovanaj jedne fabrike cementa.

On je opisao zastupnicima štampe, gospodarski procvat Palestine pod Englezima, koji velikim marom nastoje da učine zemlju što plodnijom. Engleska kolonijalna armija uspostavila je najsajnije sigurnosne prilike. Petrolejska bušenja obećavaju najljepši uspjeh. — Vodena snaga Jordana iskoristit će se u radnu snagu. — Poljodjelstvo pridiglo se uslijed dobrih natanpanja do te visine, da se računa na dvije žetve godišnje.

Fabrika cementa koju će finansirati kuća Rothschild obećaje najbolji uspjeh. — Prošle godine moralo se uvesti 25.000 tona cementa u iznosu od 100.000 funti; nova fabrika udovoljavala bi pak svim zahtjevima zemlje.

Protest protiv engleske mandalne politike.

Jedno muslimansko odaslanstvo otputovalo je u Meku, da stavi do znanja kralju Hedžasa, te arapskim pograničnim državama i hodočasnici, protest Palestine protiv cionističke tendence i mandatske politike. — Jedno kršćansko odaslanstvo pod vodstvom mnsgr. Haggiara pošlo je sa istom zadaćom u Rim.

Židovski zajam u Palestini. Kako je već javljeno osnovano je u Tel Avivu jedno društvo za izgradnju trgovačke gradske četvrti. Oni su izvjeslan kapital sakupili medju svojim članovima.

Isto je društvo jučer sklopilo kontrakt sa Anglo Egiptien-Bankom, po čemu je društvu banka podijelila kredit na 700.000 funti. — Kredit je takodjer odmah dospio na isplatu.

Osnutak židovskih seoskih općina. Službeni list palestinske vlade objelodanjuje objavu, kojom se na preporuku oblasnog guvernera u Jafi osnivaju tri nove općine i to u Petah Vikvata, Rišon le Cijon i Rehobot. Općini pristaje pravo poreza na kuće, zemljišta, trgovačke obrtnice, klanje, pse, prodaju zemljišta, nadalje i pravo posebnih poreza u svrhu osvijetljenja ulice i popravaka ulica. Osim toga oporezovat će se svakoga, koji imade pravo glasa sa pol funte glavarine.

Cionistička uprava otkazuje svim učiteljima. Cionistička uprava otkazala je svim kod nje namještenim učiteljima 1. oktobrom i to s razloga, da bi mogla imati kod uredjenja novog budžeta slobodne ruke i da se ne mogu staviti zahtjevi za nadoknadu štete. U toj stvari sazvana je konferencija svih učitelja, koja će se baviti sa stvorenim položajem.

Arapska delegacija za Meku. U Kairo je prispjela iz Palestine jedna muslimanska delegacija koja je na putu za Meku. Svrha putovanja delegacije je propaganda protiv cionizma.

Vodja delegacije šejk Abdel Kader El Musafir izjavljuje, da on ima dokaza, da cioniste namjeravaju preuzeti nadzor nad muslimanskim i kršćanskim sveltima.

Priprema arapskog generalnog štrajka. Egzekutiva arapskog kongresa primila je u jednoj izvanrednoj sjednici na znanje odstup predsjednika Arif-Paše, jer arapska delegacija nije u Londonu mogla postići niti najmanjeg uspjeha, po čemu njen daljni boravak u Londonu nema više svrhe. Egzekutiva je osim toga odlučila arapski generalni štrajk za 13. i 14. jula.

Iz Jugoslavije

GODIŠNJA KONFERENCIJA.

Godišnja konferencija započet će dne 22. augusta, te će vjerojatno potrajati tjedan dana. Poblize o mjestu, lokalitetu i dnevnom redu još će se objelodaniti.

Pošto će se pretresati vrlo važna politička i organizatorna pitanja, odlučeno je, da se iznesu na dnevni red jedino ove važne i silne stvari. Izvještaji Egzekutive predležat će u tiskanom obliku, ali i u ostalom ne smije se zasijedanje opteretiti dugim usmenim izvještajima i diskusijama o svim radnim područjima. Potpuna pažnja učesnika konferencije neka se koncentrira na odlučne točke. Za sada ustanovljene su kao takove:

1. politička situacija,
2. organizatorna pitanja, koja će se ispoljiti u slučaju potvrde mandata po Savezu Naroda, a Cijonistička Organizacija postat će time Jewish Agency.
3. palestinski budžet,
4. razbistrenje odnošaja Cijonističke Organizacije prema Keren Hajesodu.
5. sistem finansiranja Cijonističke Organizacije i njenih institucija, naročito pitanje jedinstvenosti finansijskih akcija.

Dnevni red još nije konačno ustanovljen, ali spomenute točke tvorit će predvidljivo glavni sadržaj dnevnog reda.

Rasprave godišnje konferencije nijesu javne. Kao slušači pripustiti će se samo zamjenici članova Akcionog Komiteja; inače se gosti, slušači ili zastupnici štampe ne će pripustiti. Ova se odredba ima provesti na najstroži način, kako bi imali učesnici godišnje konferencije mogućnost, da mirno i nesmetano viječaju.

Od ureda godišnje konferencije izdavat će se za štampu dnevno kratki bilteni o toku sjednica.

Cijonistički zemaljski i posebni savezi zamoljeni su cirkularom ponovno, da pripošlju novac od šekela najkasnije do 15. jula. Kasnije za tu svrhu prispjeli novci ne mogu se da uvažavaju kod priznanja mandata za zastupnike. Ne će se priznati nijedan mandat, koji nema po pravilima propisani broj šekalim.

Priopćujući dnevni red godišnje konferencije upozorujemo još jednom sve mjesne organizacije da provedu u smislu pravilnika, koji je u prošlom broju »Židova« objelodanjen, izbore i da sav materijal, koji se odnosi na izbore pripošalju izbornom povjereništvu u Zagrebu.

Iskaz uništenih šekela i prinosa za S. C. - J.
Bjelovar K 2400 bez specifikacije;
Derventa: za 70 šekela K 2800, prinos K 920, ukupno K 3720;

Koprivnica: za 42 šekela K 1680, pri- K 2260, ukupno K 3940;

Mitrovica n.K.: za 25 šekela K 1000, prinos K 750, ukupno K 1750;

Našice: za 21 šekel K 840, prinos K 2240, ukupno K 3080;

Pakrac: za 26 šekela K 1040, prinos K 540, ukupno K 1580;

Split: za 40 šekela K 1600, prinos K 1670, ukupno K 3270;

Zagreb: K 23.940.— bez specifikacije;

Zenica: za 26 šekela K 1160, prinos K 880, ukupno K 2040;

Žepče: za 32 šekela K 1280, prinos K 520, ukupno K 1800.

Slijedeće Mjesne organizacije pozivaju se ovime, da smjesta povrate šekalime god. 5681., koje se još kod njih nalaze:

Banjaluka 2 bloka 95101—110, 95181—190;

Bjelovar 1 blok 19906—910;

Brod 19 blokova 14721—30, 14711—60, 14771—780, 14860—900, 14931—40, 14961—970, 14981—990, 16001—20, 16031—40, 14801—850;

Daruvar 10 blokova 94711—810;

Derventa 2 bloka 94631—640, 94701—710;

Mitrovica 15 blokova 79111—260;

Našice 1 blok 80171—80;

Novisad 507 blokova;

Osijek 175 blokova 561630—749, 562500—563129;

Pakrac—Lipik 3 bloka 94351—80;

Sarajevo 105 blokova;

Skoplje 60 blokova 90261—560, 567130—429;

Šabac 1 blok 90601—10;

Samac 1 blok 94251—60;

Varaždin 10 blokova 94131—230;

Vukovar 8 blokova;

Zemun 12 blokova 93751—60, 93781—870, 93881—900.

Herzlova spomen slava u Zagrebu. Kako smo već u prošlom broju javili održat će se hesped na spomen dra. Theodora Herzla u subotu, dne 15. ovog mjeseca u pol 9 na večer u sinagozi. Kantoralne funkcije obaviti će g. nadkantor I. Rendi, a na koru pjevat će pjevačka sekcija Makabija. Spomen slovo držat će g. prof. dr. Schwarz i dr. M. Margel.

U nedjelju, dne 16. ovog mjeseca u 11 sati prije podne održat će se u Music-Hallu (Nikolićeva ulica) matineja, na kojoj će govoriti g. dr. Aleksandar Lichi, a pjevačke točke izvesti će pjevačka sekcija Makabija.

Izbor kantora u Zagrebu. Kako doznajemo izabran je na sjednici predstojništva izraelitske bogoštovne općine u Zagrebu g. Josip Weissmann za kantora.

Jakob Kaiser U Zagrebu umro je na klinici u 66. godini svoga života g. Jakob Kaiser iz Djakova, te je sahranjen na židovskom groblju u Djakovu. U njemu gubi gdjica. Frieda Kaiser, osnivačica djevojačkog društva »Morije« svoga oca.

Šport i gimnastika

IZ TENIS SEKCIJE ŽIDOVSKOG ŠPORTSKOG DRUŠTVA »MAKABI«.

Usljed raznih okolnosti te tehničkih neprilika bila je ova sekcija do sada potpuno zanemarena, budući, da nam je uspjele ukloniti sve poteškoće, pruža se ukupnom članstvu kao i inim interesentima prilika da na igralištu unajmljenom od športskog kluba »Concordia« uzmogne uživati u tom lijepom i zdravom športu. — Prinos za uporabu igrališta odredili će se sporazumno, a ne će ni u kojem slučaju nadmašiti troškove, skupčane sa igranjem na igralištu bilo kojeg drugog kluba.

Pošto je sezona u punom jeku, neka se izvole interesenti čim prije javiti kod pročelnika sekcije g. dra. Pollaka, u Savskoj cesti broj 11a ili na telefon broj 2—86 po mogućnosti izmedju 1—2 sata poslije podne.

Poželjno bi bilo, da se u svrhu kultiviranja tog do sada zanemarenog elegantnog športa sastavi što više partija, te da se već kao takove prijave pročelniku, no pročelnik je voljan, u koliko mu to bude moguće, i pojedince sastavljati u partije.

Makabi (Zagreb)—Zmaj (Požega 7 : 4 poluvrijeme 3 : 2).

U nedjelju 9. jula u 5 sati poslije podne odigrana je u Požegi nogometna utakmica izmedju Makabija i Zmaja, koja je svršila sigurnom i zasluženom pobjedom Makabija.

Ovaj puta je makabejski forward predveo lijepu tehničku igru, koju već dugo nijesmo imali prilike vidjeti, dočim je obrana nešto zatajila. Goalove za Makabi polučili su Muo 3, Fenichl 1, Ture 1, Ico 1 i Fundi 1, koji je ujedno zabio 50 goal za Makabi.

Na večer je priredjena u počast Makabija po tamošnjoj cijon. organizaciji mala veselica, koja je završila oko ponoći, te će ova večer i prijem ostati u trajnoj uspomeni svim učesnicima. Tom zgodom je sakupljeno za Makabi 142.50 Dinara.

**Stedne uloge ukamaćuje sa
i vraća iste bez otkaza**

5%

ZAGREB
Nikolićeva 7

MEDJUNARODNA BANKA

BEOGRAD
Terazije 23

5%

! Požurite, da uplatite svoj šekel !

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lejisrael) za Jugoslaviju Iskaz darova br. 13. od 1. do 10. jula 1922.

Jaar Jugoslavija

Zagreb: Arpad Weiller n. i. Ruben Benjamin Licht 8 masl. 400.—; Milan Berkes 2 masline 100.—. Prigodom zaruka Fride Glesinger—Mavro Ausländer daruju n. i. islih: Obitelj Glesinger i Auslander 8=400.—; obitelj Löwy 8=400.—; obitelj Koričan i ing. Kraus 4=200.—, svega 30 maslina 1500.—
Bjelovar Prig. Beritmila Branka Löwy-a sabrano n. i. islog 22 masline 1102.—
Sarajevo: Zaharija Segal prigodom boravka u Zagrebu na Z. Z. 1922. 5 maslina 250.—, Židovsko nac. društvo n. i. dr. Benau-a prig. njegova ozdravljenja 10=500, Sabina Beinhacker n. i. Izidor Poljokana za pročitane knjige 4=200.—, Jakob H. Montilja n. i. pok. Blanke Levi 1=50.—, Zaharija Segal n. i. Albert Alkalay 1=50, svega 21 maslina 1050.—
Novisad: Mor Farkaš 16=800.—, Jeh. Jos. Brandeis 2=100.—, Jakob Solomon 3=150, 21 maslina 1050.—
Pančevo: Terezija Handler 50.—, Leop. Engl 100.— 150.—
Petrovoselo: Sabrao Armin Werber: Herman Flesch 150.—, Jenö Sonnenfeld 100.—, Izidor Berger 100.—, Fischer Markus 100.—, po 50.—: Berger Vilim Julius Glied, Ljud. König, Ljud. Berger, Leopold, Herman, Desider Fischer, Aladar Flesch, Herman Werber, Desider Lederer, Rahela Glied, Kati Spitzer, Lujza Spitzer svega 22 masl. 1100.—
Srp. Kerestur: Paul Schlesinger 4 200.—
Beograd: Mužički klub »Lira« 10=500.—, Izak Katić 2=100, Aron S. Koen 2=100.—, Aleksander Rosenberg 3=150.—. Članovi društva Hevre Kadiše 24=1200.—, po 1 maslinu Marko Blau, Avram Bencijon, Salamon Benicijon, Stevan Šlanger, Simon Romano, dr. Ernest Sabot, Rozalija Adanja, Jovanka Fried, Bela Benarojo, Avram Katalan, Reja Bencijon, Viktorija Alkalay, Fina Alfandari svega 54 masline 2700.—
177 maslina 8852.—
Do sada darovano 4542 masline. Za popunjenje šume treba još 5458 maslina.
Opći darovi.
Mostar: Za prodano cvijeće na Ševuot 223.—, dobit na robi 310.—. Prigodom hanukat habajit u kući Rafaela Hajona sabrano 675.—, dr. Jevsej Kozinsky prigodom rođenja kćerke 200.—, dr. Davo Hajon 100.—, i inž. Emil Kohn 100.— 1608.—
Koprivnica: Sam, Hirschl sab. u društvu na izletu 280.—
Sarajevo: Čisti prihod cvijećnog dana (Ševuot). 5554.—, »Bar-Kohba« prinos od zabave 1608.—, Hadži M. Schreiber sabrao prig. zaruka Cili Fischer—Adolf Weizner 1200.—, Židovsko ašken. gospojnsko društvo prinos od zabave 1000.—, Moise A. Maestro 40.— 9402.—
Zenica: Izgubljena oklada sa Sam. Trinki 50.—
Vukovar: Oskar Klein sabrao prig. zaruka Roth 142.—, Mara Spitzer 10.—, Grossmann 50.—. Na svafovima Keiser—Thauenwald 120.— 322.—
Novisad: Jakob Salomon 10.—
Subotica: Lajoš Broder 500.—
Beograd: Na veridbi Haima Mevoracha sabrano 194.—; Avram Alfandari 208.—. Na vjenčanju M. Testa—J. Kazes 218.—, Sare E. Izak—Danilo Pesach 200.—, Ma-

tilda Fero—Moša Besolomon 480.—, Ne-luška Levi—Laza Pijade 1160.—, Avramo-vić—Isaković 416.—, Kapon—Testa 732.—, Prig. hanukat Habajit Davida i Zdravka Alfandari 1040.—, Prig. Beritmila sina Na-tana Aduta sab. 280.—. Dobivena oklada Avrama Koena 120.— 5048.—
17220.—

Samoopozovanje.

Sarajevo: Židovsko nacionalno društvo 600.—; Sara Maestro 60.— 660.—
Škrabice
Zagreb: Salomon Levi 100.—
Bjelovar: Irena Weiss 52.—, Margita Somogy 54.—, Fridrich Weiss 4.—, 3 škrabi-ce 110.—
Mostar: Specifikacija slijedi 368.—
Novogradiška: Specifikacija slijedi 100.—
Vukovar: Herman Steiner 16.—, Vilim Engl 90.—, Žid. osn. škola 366.28; Feliks Bresslauer 280.—, G. Rosenberg 106.—, N. Schwarz 10.—, H. Fischhof 120.—, C. Domber 46.—, I. Weiner 216.—, J. Baum 24.—, Dječja škrabica 320.—, Lina Winter 68.—, A. Bader 46.—, P. Walder 28.—, Oskar Klein 13.—, Grand Hotel 90.—, P. Klein 40.—, Adolf Schwarz 6.— = 17 škrabica 1919.28
Našice: Herman Salzberger 70.—, Josip Beran 220.—, Aron Pollak 40.—, Marko Preis 80.—, Josip Wegner 25.—, R. Silber-berg 42.—, Ziga Eisler 36.—, Izidor Mermelstein 94.—, W. Wollner 48.—, Benedek 20.—, Vilim Kohn 12.—, Geza Herzog 12.—, S. Stein 62.—, B. Straus 43.—, A. Eisler 74.—, Hugo Singer 30.—, Paromlin Beran 74.—, = 17 škrabica 982.—
Zenica: Mario Altias 107.—, Salamon Altias 42.—, Rafael Danon 20.—, Eduard Drasinover 36.—, Sali Drasinover 20.—, Artur Kraus 134.—, Samuel Levi 48.—, Avram Levi 27.—, Juda Montilja 58.—, Jo-sef Montilja 20.—, Elias Ozmo 8.—, Ben-janin Pinto 28.—, Samuel Papo 43.—, Jo-sefina Schönwald 45.—, Moric Salom 10.—, Salamon Salom 29.—, Rifka Salom 30.—, Ješna Salom 16.—, Samuel Trinski 80.—, Rafael I. Trinski 10.—, Rafael S. Trinski 38.—, Otto Weiss 120.—, Žid. nac. društvo 119.—, = 23 škrabica 1088.—
Novisad: Josef Kellermen 67.—, Jehuda Jos. Brandeis 133.— 200.—
4867.—

Masline

Otočac: Paul Egon Matijević u vrt ilke i Pinkasa Spiegel 200.—

Sarajevo: »Morija« i Jehuda Makabi n. i. pok. Cezara Levi u Herzl-šumi 53 maslina 2652.—
Lipik: Dr. Izidor Herman prig. obljet. smrti Djure Hermana 2 masline n. i. pok. roditelja Salamona i Regine u gaj Djure 100.—
2952.—

Darovi kod tore

Bihać: Aron Kavezon 200.—
Sarajevo: Jakob H. Montilja 400.—, Ra-fael I. Gaon 100.—, Moric Izak Perera 40.— 540.—
Vukovar: Rudi Stein 100.—
Beograd: Josef A. Avram 200.—, N. N. 80.— 280.—
Zenica: Slavo Schönwald 400.—
1520.—

Obiteljska dar. knjiga

Koprivnica: Na svafovima Lole Neu-feld—Hugo Adler, Luci Neufeld—Ernst Adler sabrano 1840.—. Umjesto cvijeća na grob Johane Fuchs 790.— 2.630.—

Dječji sab. arci

Beograd: Prig. Ševuola sabrali: Klara Melamed—Lujza Davilo 1656.—, Rašela Al-bahari—Bubi Melamed 1384.—, Stella Mandil 1000.—, Neli Levi—J. Levi 880.—, Matilda Avramović 860.—, Sofika Levi—Arsen Danilo 876.—, Olika Ovadija 836.—, Nina Saso 812.—, R. Demajo 808.—, Ra-šela Gabaj 800.—, Nina Koen 800.—, Ro-za Levi—Steva Demajo 800.—, Vilma Koen 720.—, Hella Bril 432.—, Sofika Leović 700.—, Elza Bencijon 616.—, Nina Leović 576.—, Aneta Mandelbaum 496.—, Sofija Levi 480.—, Greta Levi—Meri Ka-ralanović 416.—, Sofika Alkalay 400.—, Sarina Mašiah 400.—, Viktorija Levi 384.—, Neli Melamed 368.—, Berta Bencijon 240, Lela Kalmić 100.—, Žanka Samujlović 212.—, Nina Besalomon 160.—
18.332.—

Pregled

Unišlo je dakle iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije K 9445.28
iz Bosne i Hercegovine K 18018.—
iz Srbije K 26.360.—
iz Vojvodine K 3210.—
Ukupno K 57.033.28

Od 1. januara do 10. jula 1922. unišlo je sveukupno K 693.195.25.

Specifikacija prinosa iz Banjaluke iska-zane svote od K 3155.— u »Židovu« br. 29.
Škrabice: Samuel Kabiljo 36.—, Ella Po-

ALKALAJIDRUG

ILICA BROJ 40. ZAGREB MESNIČKA UL. 1.

VELIKI LAGER FINANA I ŠOLJICA ZA CRNU KAFU, FESOVA, VUNICE, NOŽEVA, OLOVKI, OGLEDALA, TABAKERA, SAPUNA, ŠIVAČIH STROJEVA NAJVEĆI I NAJBOGATII SORTIMAN GALANTERIJSKE I NURNBERŠKE ROBE JUGOSLAVIJE.

ŠTOFOVA NA VELIKO

ADLER I BÜCHLER

ZAGREB PRERADOVIĆEVA 2

TELEGRAM: ŠTOFOVA — TELEFON: 26—56

Hermina Reisner
rodj. Božan
Eugen Reisner
vjenčani
Vinkovci

Ijokan 116.—, Elza Panzer 43.—, Makso Rosenrauch 24.—, Albert Kaff 69.—, Sulšana Nachmias 100.—, Raši Poljokan 80, Sarika Poljokan 308.—, Ernst Brauner Brauner 305.—, Mela Poljokan 340.—, 10 škrobica 1421.—

Opći dar: Prig. blag. ševruot prodali svi-jeće Rula Levi, Hani Salom i Sarika Poljokan 1254.—, Arpad Weiller za lijepo pjevanje Rašele Poljokan 120.—, Na sije- lu u kući Fine Poljokan darovaše prig. boravka Flore Medine i Regine Levi: Sa- lamon Is. Poljokan 160.—, Salamon Haim Poljokan 80.—, po 40.—: E. Jellinek, Flora Medina i Ernest Branner ukupno 360.—.

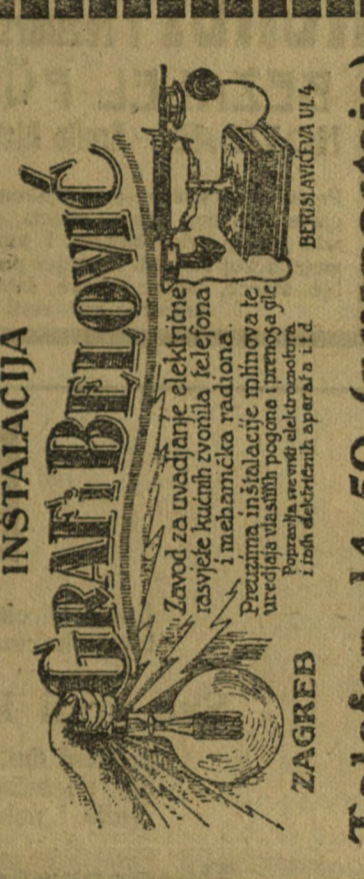
NORBERT WEISS - ZAGREB

Telefon 7-33 BAKAČEVA ULICA 4 Telefon 7-33

Nudja : Ausišku modru galicu i ine kemijske proizvode, Gazela sa- pun, Sunlight sapun, Sava svijeće, originalna američanska tehnička ulja, jestiva ulja, I-a holandeski Kakao, vaniliju, čaj, šafran itd.

JUDEVIT
PRÄGER
KROJAČKA
DVORANA
D. D.
ILICA
17
KUSČA ORŠIĆ

GRABI BELOVIĆ
INŠTALACIJA
ZAGREB
Zavod za uvadjanje električne rasvjete kućnih zvonila, telefona i mehanička radiona.
Preuzima inštalacije mlitnova te uređaja viših pogona i premoću gic. Popravka sveviš elektrifikacija i svih električnih aparata i t. d.
BETUSLAVIČEVA UL. 4
Telefon 14-59 (nuspostaja)

Čokolada
Manner
Wien
Zastupstvo i
Skladište.
A.
ROMANO
AKADEMIČKI
TRG
BR. 8
ZASTITNI ZNAK

KROJAČKA DVORANA
za GOSPODU
HINKO GRAF
Zagreb Bevilaviceva
br. 4.
CIJENE UMJERENE · IZRADBA BRZA
Preporučuje se P. N.
Gospodi za izradbu
najmodernijih odjela.
Veliki izbor
najfinijih engleskih
šlfova

DIONIČKO DRUŠTVO „MERKUR“
VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA
TELEFON: 17-95
ZAGREB · ILICA 31
PAPMERKUR BRZOJAVI

Veletrgovina pisatceg, risatceg, novinskog, te omotnog papira
Vlastiti proizvod bilježnica, notesa, blokova i konfek- cija svih proizvoda i papira
Tvorničko skladište kuverata, te pisatceg i risatceg pribora

ZAHTEVAJTE CIJENIK
FINIH SAPUNA, POMADE, PUDERA, BRILLANTINE, BOJE ZA KOSU, I SVIH TOALETNIH POTREBŠTINA NA VELIKO
IZ NOBILIOR PARFUMERIJE Zagreb

Jedino najveće specijalno skladište krat- ke nakitne i pletene robe samo na veliko, niske cijene, solidna podvorba
Dragutin Ullmann, Zagreb
Ilica 36 Ilica 36

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugali i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-65

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih ponjava

Instalacioni zavod MILAN FREIBERGER

ZAGREB

Bakačeva ulica 5.
Telefon broj 6-14.

Uvadjanje elektr. pogona (centrala), Dynamo strojeva, elektromotora, elek. rasvjete, kućnih telefona. Preuzima sve popravke iste struke.

1700

PRISPIO AIDA PAMUK

» AIDA «

za dobiti kod veletrgovine kratke, pamučne, pletene kao i D. M. C. robe

Ferdo Schwarz i drug, Ilica br. 45
Telefon 2-56 Brzoi. naslov: Švadrug

Relief Zavod za kovanje i rezbarstvo

BEZALEL FÜRST NOVISAD - Kralja Aleksandra 47

Proizvaja: tiskane (relieftiskom) posjetnice, glave listovnog papira, vinjeta, pečatnih maraka itd. u svim bojama i kvalitetama i u umjetničkoj izradbi. Nadalje: pečate, štampilje, štance, čelične rezove, šablone, klišeje, rezbarije svih vrsti

Na veliko! Na veliko!

Limuni

uz najjeftiniju cijenu kod tt.

J. Dragoner
ZAGREB - NIKOLIĆEVA ULICA 4.

Prispjele su prve vrsti oštrice á la Gilette

6 K po komadu.
Za svaki komad se jamči.

i ostala roba

Ivan Spiz, Zagreb
Bakačeva ulica broj 5

KOVINE

Engleski cin (kositar), bakar, cink, mied, olovo, bijela kovina (Lagermetall) u svima legurama i sve vrsti specijalnih kovina.

Sve vrste kovinskih polufabrikata kao:

bakreni lim, olovni lim i vodovodne cijevi, cinkovni lim, pocinčani lim, mjedeni lim, bakrene kotlove za rakiiju i polentu, kao i sve druge polufabrikate iz specijalnih kovina.

Peronospora štrcaljke System Austria i Vermorel te sve nadoknadne djelove.

Olovna gledja, minium, cinkovo bijelo, zelena galica.

Tražite specialne ponude!

METALOKEMIJA

D. D. ZA KEM. I RUDARSKÉ PROIZVODE
ZAGREB

Strossmayerova ulica broj. 6.

Brzoi. javi: METALOKEMIJA. Telefon inter. 16—11.

STEZNICI

po mjeri iz najfinijeg francuskog materijala po najnovijem pariškom i bečkom kroju.

Moderniziranje i čišćenje nošenih steznika

Atelier steznika

EMA BUXBAUM
Zagreb, Bregovita ul. 1.

Asbestni škriljevac

cement, vapno, opeke, betonsko gvožđe, traverze i sav gradjevni alat, te materijal prodaje na veliko:

GRADIVO trgovačko društvo za promet gradjevnim i tehničkim materijalom

ZAGREB Bogovičeva ulica br. 3
Telefon 5-55 Brzoi. javi „Gradivo“

Podružnice: Brod na Savi

Podružnice: Osijek, Đakovo

Centralna Eskomptna i Mjenjačna Banka d. d.

Brzoi. javi: naslov:
BRODBANKA

Zagreb - Ilica 26

Telefon ravnateljstva: 8—78
Telefon blagaine: 15—30

ULOŠCI PREKO K 82.000.000.—

DIONIČKA GLAVNICA K 75.000.000.—

PRIČUVE PREKO K 22.000.000.—

PRIMA ULOŠKE NA KNJIŽICE I U TEKUCEM RACUNU UZ NAJBOLJI KAMATNJAK. NOVI ULOŠCI VRAĆAJU SE ODMAH BEZ OTKAZA. — DAJE MJENBENE I KONTOKORENTNE VJERESIJE, FINANSIRA TRGOVAČKE I INDUSTRIJALNE POSLOVE UZ NAJPOVOLJNIJE UVJETE. — OBAVLJA SVE BURZOVNE POSLOVE KUPUJE I PRODAJE DEVIZE, VALUTE I EFEKTE, IZVRŠAVA SVE NALOGE BRZO I KULANTNO. — PRODAJE UZ DNEVNI TEČAJ DOZNAKE, ISPLATE I AKREDITIVE NA SVA MJESTA U INOZEMSTVU, A NA ROCITO NA WIEN I PRAG.